

CAPITALISME FINANCER

Bernat Riutort

PROFESSOR I ASSAGISTA

Control "Si el capital financier no està controlat, pot guanyar doblers només d'especular. Si ho està, se'l pot obligar a deixar doblers a l'economia productiva" **Atur** "S'han de fer grans inversions públiques que vagin directament a l'economia productiva"

"Les inversions públiques fomenten la iniciativa privada"

PERE ANTONI PONS
PALMA

Bernat Riutort és professor de Filosofia Moral i Política a la UIB. Ha publicat *La gran ofensiva. Crisis global y crisis de la Unión Europea* (Icaria), un assaig que analitza l'actual "capitalisme global financeritzat" i el contraposa al "capitalisme regulat" que el va precedir.

Quina és "la gran ofensiva" del títol?

S'articula arran de la crisi dels 70 i 80, quan el gran empresariat i l'establishment polític i econòmic dels EUA plantegen canviar les condicions establertes al final de la II Guerra Mundial. Aquelles condicions havien estat fruit d'un gran pacte i havien generat un període d'expansió, amb un augment dels drets de propietat i també dels drets socials i polítics.

En què va consistir aquell pacte i qui en varen ser els actors?

Va ser un pacte fet tenint en compte la correlació de forces dels guanyadors del conflicte: els EUA, aleshores progressistes gràcies a Roosevelt; l'URSS, que tenia molt de prestigi perquè havia contribuït decisivament a la derrota del nazisme; i Europa, on l'extrema dreta havia estat vençuda. Va ser un pacte que controlà els capitals, els quals només podien internacionalitzar-se per fer inversió productiva, no especulació.

Va ser la causa del benestar de la postguerra a Occident?

Aquelles polítiques desenvolupistes, de capitalisme regulat, anaren aparellades a un període de creixement i sense crisi. L'Estat tenia una posició molt activa, controlava el capital financier i afavoria l'acumulació de capital industrial i productiu. Es varen fer polítiques de plena ocupació i es va estimular l'economia. Tot això quedà desmuntat per la crisi dels 70, amb una reacció de la dreta, que havia participat del pacte però no se l'havia cregut mai del tot.

Com es va concretar aquesta reacció de la dreta?

En economia, s'imposaren les tesis neoliberals. I, en el terreny dels costums i els valors, s'imposaren les polítiques neoconservadores. El ca-

pital industrial va passar a un segon pla, arraconat pel capital financier. Hi va haver una desregulació, una privatització i una remercantilització. Es va fer disminuir l'estat del benestar i s'atacaren els agents del pacte de la postguerra, especialment els sindicats.

Els representants polítics de tot això serien Reagan i Thatcher?

Sí. Imposaren el nou model als EUA i a Anglaterra. Però no varen ser ells que se l'inventaren; ells varen ser els actors que l'executaren. Va ser en aquell moment que el capital financier s'alliberà de les regulacions i adoptà un caràcter transnacional.

Amb matisos, i vistos des d'ara, els vuitanta són percebuts com un període de prosperitat.

El creixement del PIB als 70 i 80 va ser d'un 2%, molt inferior a la mitjana del creixement del PIB als EUA, el Canadà i l'Europa Central durant l'etapa de capitalisme regulat, d'un 5,5%. Va ser un període molt fort de desindustrialització. Era el principi de la globalització i les indústries es varen traslladar cap a les perifèries, on la mà d'obra era més barata. Si l'economia financera no es regula, es generen bombolles que afecten un lloc o un altre. La particularitat de la crisi de l'any 2007 és que la bombolla va afectar el centre del sistema, Wall Street.

Quin paper juga la UE en tot plegat?

PIB
"El creixement als 70 i 80 fou d'un 2%, molt inferior a la mitjana dels EUA"

Problemes
"El capital invertit en la producció ha de seguir tot un cicle per recollir guanys"

La construcció europea ve imposada des d'Alemanya i està pensada en benefici seu. El Banc Central Europeu no pot deixar doblers als estats: Alemanya no ho permet. Això obliga els estats a cercar el finançament als mercats privats. I, com més risc hi ha, més pugen els interessos. Així, el capital abandona països com Espanya i se'n va cap a Alemanya.

Pel que deis, governs com l'espanyol no tenen cap responsabilitat en la crisi, perquè han estat víctimes d'una trampa alemanya. La veritat, costa no donar-los-en part de culpa...

Han estat víctimes, però també se n'han beneficiat. Alemanya té una relació de superàvit amb els països del sud, perquè hi exporta més que no importa, i per això ens deixava part del que guanyava a un preu molt barat. Això va fer que, aquí, s'especulàs molt, tant en caixes com en bancs, perquè es concedien crèdits molt barats. Mentre això va funcionar, hi hagué creixement. Amb el col·lapse dels mercats financers internacionals, ja no es deixaren més doblers. Com que aquí hi havia hagut una bombolla immobiliària, tothom s'havia endeutat: bancs, constructores i particulars. Tant el PP d'Aznar com el PSOE de Zapatero s'aprofitaren de la situació mentre va durar.

Els problemes s'arreglarien si l'economia financera tornàs a deixar lloc a la productiva?

El capitalisme financier obté els seus guanys de la moneda, de les transaccions bancàries, de la borsa. El capital invertit en la producció, en canvi, ha de seguir tot un cicle per recollir guanys: es fa una inversió inicial, es contracten treballadors, es compra tecnologia, es fa un producte, el producte es ven i, només després, hi ha un retorn. Així funciona l'economia real.

Vós sou partidari de controlar el capital financier.

Si el capital financier no està controlat, pot guanyar doblers només d'especular. Si hi està, se'l pot obligar a deixar doblers a l'economia productiva. El que passa ara és que el capital financier té uns guanys grossos gràcies a la liquiditat insuflada pels bancs, i això no ho noten ni els particulars ni les empreses. En l'actualitat, el capital financier demana doblers al Banc Central Europeu a l'1%. Amb aquests doblers, compra bons de l'Estat al 4%. Si el BCE deixàs aquests doblers directament als estats, ens estalviaríem un 3%. Però com que hi ha la mediació dels bancs, els estats continuen endeutant-se.

Com es canvia aquesta dinàmica?
Basta canviar les lleis dels tractats europeus.

Hi ha cap partit que ho proposi?
Ni els socialdemòcrates, ni els conservadors ni els liberals no volen canviar-les. En realitat, a Europa hi ha una gran coalició *de facto*, que fa molt difícil realitzar canvis estructurals.

Com solucionam el problema de l'atur?

Amb grans inversions públiques que vagin directament a l'economia productiva. Si aquestes inversions van a l'economia amb forma d'infraestructures, d'indústria d'I+D, etcètera, immediatament es transformen en demanda. Si van als bancs, en canvi, només generen especulació.

Una excessiva dependència de l'Estat no perjudica la iniciativa privada?

Les inversions públiques fomenten la iniciativa privada! L'economia no és neutral ni un assumpte tècnic. Es basa en les relacions de poder, i és la concreció d'una ideologia o una altra. —